

ністю підійти до діагностики новоутворень індивідуальності, до проектування формування і підвищення рівня ергономічної культури фахівця.

Фахівець-вчитель, у якого сформований високий рівень професійно-ергономічної культури, при наявності неадекватної ситуації може використовувати власні особистісні якості, проявити свою індивідуальність, ціннісні орієнтації, естетичні установки, етично-педагогічне ставлення до інших людей. У цьому випадку результати праці можуть бути осмислені не лише з соціальних, але й особистісних позицій. Формування ергономічної культури сприяє особистісно-професійному розвитку майбутнього вчителя — це фахівець з яскраво вираженою професійною спрямованістю, з розвиненою психічною сферою особистості, що володіє високим рівнем професійної компетенції, сформованим індивідуальним стилем професійної діяльності, постійно прагнучий до підвищення кваліфікації та самоосвіти, фахівець, якій свідомо змінює себе в процесі трудової діяльності та вносить свій індивідуальний творчий доробок до професії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ананьев Б. Г. Избранные психологические труды: В 2 т. — М.: Педагогика, 1980. — Т. 1. — 232 с.
2. Анцыферова Л. И. К психологии личности как развивающейся системы // Психология формирования и развития личности / Отв. ред. Л. И. Анцыферова. — М., 1981. — С. 3–15.
3. Версан В. Г. Сертификация. Отечественная и зарубежная практика: Серия «Международная инженерная энциклопедия». — М.: Центр «Наука и техника», 1994. — 215 с.
4. Гвишиани Д. М. Организация и управление. — М.: Изд-во МГТУ им. Баумана, 1998. — 332 с.
5. Завельский М. Г. Экономика и социология труда. — М.: Кнорус, 1998. — 208 с.
6. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические вопросы психологии. — М.: Наука, 1984. — 444 с.
7. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способности человека: Учебное пособие: 2-е изд. перераб. и доп. — М.: Издательская корпорация «Логос», 1996. — 320 с.

Сергій ЛОПАЙ

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ У ШКОЛІ

Нова ситуація в суспільстві, інноваційні процеси в освіті спричиняють необхідність підготовки вчителя нового типу, здатного працювати із сучасним обсягом інформації, планувати процес навчання в цілому, конструювати його на різних етапах і рівнях, прогнозувати й аналізувати результати роботи з наступною корекцією своєї педагогічної діяльності. Метою нашої статті є висвітлення особливостей підготовки майбутніх педагогів до впровадження проектної діяльності із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій у школу.

Постановка проблеми. У державній національній програмі «Освіта» зазначається, що «вища освіта спрямована на забезпечення фундаментальної, наукової, загальнокультурної, практичної підготовки фахівців..., на формування інтелектуального потенціалу нації та всебічний розвиток особистості як найвищої цінності суспільства» [1]. Для виконання поставленої мети вища школа має робити акцент на такі освітні технології, які б формували у майбутніх фахівців певні особистісні якості, вміння та здібності: гнучко адаптуватися у життєвих ситуаціях, що змінюються, самостійно здобувати необхідні навички і застосовувати їх на практиці; критично мислити, вміти бачити проблеми, що виникають у реальному житті й, використовуючи сучасні технології, шукати шляхи раціонального їх вирішення; грамотно працювати з інформацією; працювати спільно (у команді) у різних ситуаціях; самостійно працювати над розвитком особистісної моральності, інтелекту, культурного рівня.

Нова ситуація у суспільстві, інноваційні процеси в освіті обумовлюють необхідність підготовки вчителя нового типу, здібного працювати з сучасним об'ємом інформації, нетрадиційно підходити до вирішення різноманітних педагогічних ситуацій, проектувати, планувати процес навчання в цілому, конструювати його на різних етапах і рівнях, прогнозувати й аналізувати результати роботи з наступною рефлексією й корекцією своєї педагогічної діяльності. Це приводить до того, що сьогодні широке розповсюдження у практиці вищих навчальних закладів отримали такі нетрадиційні технології, як метод проектів, технологія інтегрованого навчання, групові форми роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню підготовки майбутніх педагогів до впровадження інноваційних педагогічних технологій присвячені роботи О. М. Пехоти, І. А. Зязюна [2], М. І. Жалдака, Н. В. Морзе [3].

Методу проектів учені-педагоги приділяють зараз велику увагу (Полат Є. С., Гузеєв В. В., Елькін М. В., Левченко В. та ін.). Однак попри те, що сьогодні наукова думка схвалює включення методу проектів у освітній процес, результати дослідження Н. В. Кубрикової [4, 31–37] свідчать, що 48% учителів недостатньо знайомі з методикою організації навчальних проектів.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є висвітлення особливостей підготовки майбутніх педагогів до впровадження проектної діяльності із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій у школу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнюючи визначення методу проектів, що надають Е. С. Полат [5], В. В. Гузеєв [6], А. В. Хуторський [7], необхідно відмітити, що навчальний проект має направленість на практичний результат, який можна досягти при вмінні самостійно мислити, вирішувати проблеми, залучати для цього знання й вміння з різних галузей діяльності, вміння обґрунтовувати й приймати рішення, вміння формувати думки, вміння встановлювати соціальну взаємодію.

Серед ідей, на яких будується метод проектів, можна назвати:

- в основі проекту лежить навчальна проблема, що носить дослідницький характер та потребує інтегрованого знання для її вирішення;
- виконання проекту має передбачати усі етапи навчального дослідження (визначення проблеми, формулювання дослідницьких завдань, висунення гіпотез, визначення методів дослідження, проведення дослідження, аналіз отриманих даних, оформлення висновків та кінцевих результатів);
- застосування методу проектів передбачає використання учасниками набутих нових знань у реальних умовах життя, аналіз і синтез цих знань;
- проект заздалегідь сплановано, сконструйовано, але він разом з тим допускає гнучкість у ході виконання;
- за умов реалізації методу проектів однаковою мірою можна застосовувати різні форми організації пізнавальної діяльності учасників проекту, але робота має бути самостійною та практично значущою для кожного;
- результат проектної діяльності має нести практичне, теоретичне або пізнавальне значення.

Для якісної реалізації методу проектів доцільно використовувати нові інформаційні та комунікаційні технології. Переваги застосування інформаційних технологій пов'язані з додатковими можливостями індивідуалізації навчання, зокрема, з'являється можливість індивідуально підбирати об'єм і складність завдань, індивідуально підбирати послідовність вивчення матеріалу, можливість для кожного учасника проекту вибрати свою форму представлення результатів проекту. Разом з тим сучасні програмні засоби, застосування локальної мережі зумовлюють нові можливості групової роботи. Використання інформаційних технологій дозволяє вирішувати більш складні та об'ємні завдання, отримати навички роботи з прикладним програмним забезпеченням для обробки текстової, числової, звукової, графічної інформації, будувати інформаційно-логічні моделі для оптимального вирішення завдання, відкриває доступ до різноманітних джерел інформації. Завдяки застосуванню електронної пошти й електронних конференцій долаються просторові бар'єри, що сприяє розвитку комунікативної компетенції учасників проекту.

У педагогічній практиці найцікавішим є метод проектів при роботі у малих групах, бо групове спілкування має велике значення для розвитку особистості: воно сприяє утворенню ділових, колективних і міжособистісних відносин, забезпечує кожному учаснику розвиток його творчих здібностей. Завдяки проведенню занять із застосуванням групової форми роботи відбувається підвищення інтересу до предмету, вироблення позитивного відношення до нього і, як наслідок цього, покращення результативності навчального процесу. Груповою роботою сприяє виробленню тих якостей, що сприяють більш успішному спілкуванню з іншими людьми, у процесі спілкування учасники проекту вчаться правильно оцінювати свої власні вчинки, регулювати свою власну поведінку в залежності від умов оточення, що швидко змінюються.

У Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди підготовка майбутніх викладачів до впровадження методу проектів відбувається у рамках програми «Intel®Навчання для майбутнього» з квітня 2006 року. Навчання майбутніх викладачів за програмою приділяють увагу під час проведення різноманітних форм занять, наприклад, на практичних заняттях з курсу «Методика навчання інформатики», під час обчислювальної практики, студенти природничого факультету засвоюють методику впровадження проектної діяльності під час практикуму, а студенти магістратури у процесі проходження навчально-дослідної практики.

Реалізація програми «Intel®Навчання для майбутнього» сприяє активному впровадженню у процес навчання інноваційних педагогічних технологій із використанням засобів інформаційних і комунікаційних технологій. У рамках тренінгу майбутні вчителі залучаються у дослідницьку роботу з двох позицій: учителя-дослідника й учня-дослідника. Перебуваючи на позиції учня, майбутній вчитель по-іншому дивиться на його діяльність, бачить його слабкі сторони й його утруднення. Такий підхід дозволяє визначити також переваги й недоліки застосування метода проектів при проведенні дослідження та експериментальної роботи.

На сьогодні велику увагу приділяють наступності навчання у середній та вищій школі, яка може бути реалізована у рамках безперервної освіти. При підготовці студентів до проведення педагогічного дослідження із застосуванням інформаційних і комунікаційних технологій саме метод проектів, зокрема у рамках програми «Intel®Навчання для майбутнього», допоможе викладачу-досліднику піднятися на сходинку у розвитку своїх дослідницьких навичок і наблизити учня до області досліджень учителя.

Для прикладу наведемо перелік тем проектів та стислі описи навчальних проектів, що були розроблені майбутніми викладачами фізики та інформатики фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди під керівництвом автора статті.

Таблиця 1

Проекти студентів

Основне питання проекту	Предмети (основний підкреслено)	Тривалість проекту	Стислий опис проекту	Класи
Як не потонути в басейні?	Інформатика <u>Фізика</u> Хімія Трудове навчання	Три тижня	У рамках проекту учні будуть вивчати дію сили Архімеда експериментальним шляхом; визначати умови плавання тіл у рідинах; підтвердять відкриття Архімеда. Тіла та предмети, з якими будуть експериментувати учні, будуть створені на заняттях з трудового навчання, рідини будуть відібрані за допомогою вчителя хімії. Результатом проекту буде створення учнями довідника, який вміщатиме відомості стосовно того, у яких рідинах тіла, створені з різних речовин, будуть плавати, а у яких тонути.	7
Чи існує альтернативний шлях прогресу?	Інформатика Екологія <u>Фізика</u>	Один місяць	У ході проекту учні будуть збирати інформацію про види енергії та вплив її використання на навколишнє середовище, порівнювати нешкідливі джерела енергії та умови їх широкого використання з метою зниження екологічної забрудненості в майбутньому. Результати свого дослідження учні оформлять у вигляді розширеного листа до обласної адміністрації стосовно більш ширшого використання альтернативних джерел енергій з примітками, в яких викладені будуть зібрані учнями статистичні дані.	8–9

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Internet — це звалище, чи культура?	Інформатика Музика Образотворче мистецтво Всесвітня історія Історія України	Два місяця	Учні спочатку на уроках всесвітньої історії та історії України, образотворчого мистецтва, музики ознайомлюються з музеями, виставками, галереями, що існують у різних країнах світу. Потім, мандруючи Інтернетом, здійснюють пошук електронних версій цих об'єктів культури. Результатом проекту буде створення учнями путівника сторінками Інтернету.	10–11
Чи зможе народжений повзати полетіти?	Інформатика Фізика Трудове навчання	Три тижні	Учні будуть досліджувати прояв сили Архімеда експериментальним шляхом, визначати умови плавання тіл у газах. У ході проекту на заняттях з трудового навчання учні створять повітряні кулі, за допомогою яких будуть проводити експерименти, наповнюючи їх різними газами. Результатом експерименту буде брошура порад для людей, що полюбляють мандрувати на повітряних кулях.	7

Висновки з даного дослідження. Створивши портфоліо проектів, майбутні викладачі не лише здобули знання в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, навички роботи з програмним забезпеченням, а й усвідомили, як ці вміння можна буде використовувати в майбутній педагогічній діяльності, засвоїли принципи застосування інноваційних педагогічних технологій у процесі навчання.

Можливості використання методу проектів із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій при професійній підготовці майбутніх викладачів дозволяють підвищити якість навчання, активізують пізнавальну діяльність студентів, сприяють підвищенню самостійності й розкривають практичну значимість вивченого матеріалу, а також сприяють формуванню професійно значимих якостей майбутніх педагогів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна Національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О. О. Любар; За ред. В. Г. Кременя. — К.: Знання, 2003. — 766 с.
2. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посібник / За ред. І. А. Зязюна, О. М. Пехоти. — К., 2003.
3. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики: Навч. посіб.: У 4 ч. / За заг. ред. акад. М. І. Жалдака. — К.: Навчальна книга, 2003. — Ч. I: Загальна методика навчання інформатики. — 254 с.
4. Кубрикова Н. В. Формування самоосвітньої компетентності учнів в основній школі сільської місцевості // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр. / Редкол.: Т. І. Сущенко (відп. ред.) та ін. — Київ — Запоріжжя, 2005.
5. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие для студентов пед. вузов и системы повышения квалификации пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Моисеева, А. Е. Петров; под ред. Е. С. Полат. — М.: Академия, 2002.
6. Гузеев В. В. Планирование результатов образования и образовательная технология. — М.: Народное образование, 2000. — 240 с.
7. Хуторской А. В. Современная дидактика: Учебник для вузов. — СПб.: Питер, 2001.
8. Intel@Навчання для майбутнього. — К.: Нора-прінт, 2005.